

KONJUNKTIV PRÉZENTU A IMPERFEKTA VE VYBRANÝCH TYPECH VEDLEJŠÍCH VĚT

pravidla pro tvoření konjunktivů (viz Pech, s. 282nn. a 293nn.)

• Věty účelové:

= účelové (finální) věty vyjadřují účel, který má děj věty řídící (tj. hlavní).

spojky: **UT** = aby

NE = aby ne (zápor se týká celé věty)

V účelových větách se používá:

konj. prézentu	po tzv. hlavním čase (prézens a futurum) či imperativu ve větě hlavní
konj. imperfekta	po tzv. vedlejším čase (jakýkoli minulý čas) ve větě hlavní

Oba konjunktivy se do češtiny překládají stejným tvarem:

Pugnate / pugnamus / pugnabimus, ut patriam liberemus.

= Bojujte / bojujeme / budeme bojovat, abychom osvobodili vlast.

Pugnabamus, ut pecuniam liberaremus.

= Bojovali jsme, abychom osvobodili vlast.

• Věty časové s tzv. *cum historicum (narrativum)*:

= konjunktivní věty s tzv. vypravovacím nebo historickým *cum* (*cum narrativum* nebo *historicum*) vyjadřují časovou okolnost k vypravovanému ději minulému; děj věty časové vnitřně souvisí s dějem věty řídící (tj. hlavní), která vždy obsahuje nějaký minulý čas.

spojka: **cum** = když

konj. imperfekta	o současnosti s dějem věty hlavní (v češtině vid nedokonavý)
konj. plusquamperfekta	o předčasnosti před dějem věty hlavní (v češtině vid dokonavý)

Cum hoc facerem, omnes me laudabant.

= Když jsem to činil, všichni mě chválili.

Cum hoc fecissem, omnes me laudaverunt.

= Když jsem to učinil, všichni mě pochválili.

• Podmínkové věty:

= podmínkové věty (kondicionální, hypotetické) jsou věty příslovečné, jež vyjadřují podmínku k ději věty řídicí (tj. hlavní); podmínková věta = **předvětí** a věta hlavní, obsahující děj podmíněný (výsledek) = **závětí**.

spojky: **SI** = jestliže, -li, jestliže by (kdyby snad), kdyby

NISI = jestliže ne, jestliže by ne (kdyby snad ne), kdyby ne (zápor se týká celé věty)

Podmínkové věty se dělí na:

- 1) **reálné** = forma skutečnosti (v předvětí i závětí: **indikativy** všech časů)
- 2) **potenciální** = forma možnosti (v předvětí i závětí: **konj. přítomného nebo perfekta**)
- 3) **ireálné** = forma neskutečnosti (v předvětí i závětí: **konj. imperfekta** nebo **plusquamperfekta**)

V češtině mezi formou možnosti a neskutečnosti de facto neděláme rozdíl.

Reálná podmínková souvětí:

o současnosti v přítomnosti, minulosti nebo budoucnosti:

Si bene laboro, non castigor. = Jestliže dobře pracuji, nejsem kárán.

Si bene laborabam, non castigabar. = Jestliže jsem dobře pracoval, nebyl jsem kárán.

Si bene laborabo, non castigabor. = Jestliže budu dobře pracovat, nebudu kárán.

Potenciální podmínková souvětí:

konj. přítomného	nedokonavá přítomná potencialita (možnost)
konj. perfekta	dokonavá přítomná potencialita (možnost)

Si id credas, erres.

= Jestliže bys / kdybys (snad) tomu věřil, mýlil by ses.

Si id credideris, erreveris.

= Jestliže bys / kdybys (snad) tomu uvěřil, zmýlil by ses.

Ireálná podmínková souvětí:

konj. imperfekta	jakákoli přítomná irealita (neskutečnost)
konj. plusquamperfekta	jakákoli minulá irealita (neskutečnost)

Si id crederes, errares.

= Kdybys tomu (u)věřil, (z)mýlil by ses.

Si id credidisses, erravisses.

= Kdybys tomu byl (u)věřil, byl bys ses (z)mýlil.